

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166 Oslo

Tlf: 22 04 49 70

E-post: nso@student.no

www.student.no

Høringssvar fra Norsk studentorganisasjon

Nasjonal strategi for realfag og teknologi

Kunnskapsdepartementet 01.10.26

Kontakt Norsk studentorganisasjon

Nina Øglænd Johnsen (utdannings- og læringsmiljøpolitisk ansvarlig), 982 25 994,
laeringsmiljo@student.no

Jens Bartnes (politisk rådgiver), 403 15 636, jens@student.no

NSOs innspill til nasjonal strategi for realfag og teknologi

Norsk studentorganisasjon (NSO) takker for muligheten til å komme med innspill til nasjonal strategi for realfag og teknologi. NSO representerer over 270 000 studenter ved norske høyere utdanningsinstitusjoner.

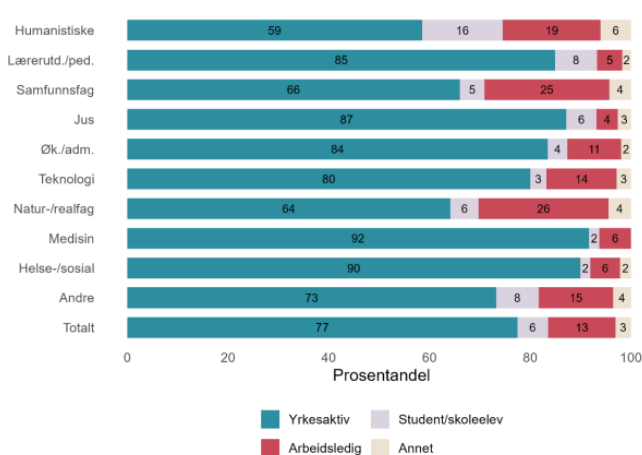
Utfordringsbilde og ambisjonsnivå

NSO registrer at mange utfordringer har blitt diskutert i media de siste ukene, særlig etter at resultatene fra årets PISA-undersøkelse ble publisert. I tillegg til bekymringene som mange allerede har løftet, er det noen utfordringer som vi ønsker å rette søkelyset mot:

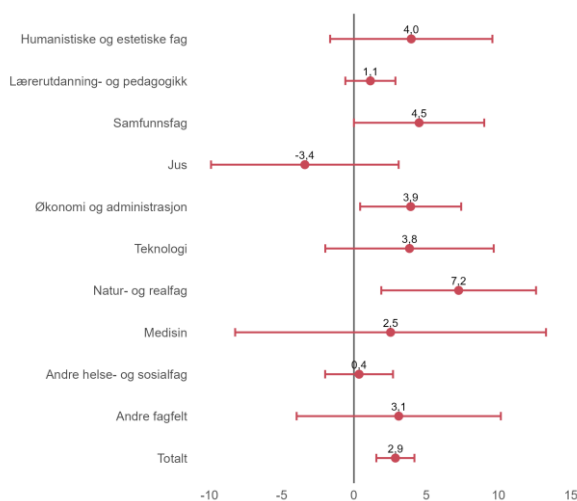
- Høy og økende arbeidsledighet blant mange med nyutdannede med natur- og realfagsbakgrunn
- Behov for digital kompetanse i hele samfunnet – ikke bare i STEM-fagene
- Mangfoldet blant studenter ved mange realfaglige studier

Høy arbeidsledighet blant nyutdannede

Kandidatundersøkelsen 2025 viser at nyutdannede med natur- og realfagsbakgrunn topper arbeidsledighets-statistikken ca. et halt år etter endt studie. Undersøkelsen ble gjort blant kandidater som fullførte mastergrad eller tilsvarende våren 2025. Som vist rapportens figur 2.5 er det kandidater med natur- og realfagsbakgrunn som har høyest andel arbeidsledige (26%), sammen samfunnsfag (25%). Kandidater med teknologi-bakgrunn ligger på snittet for nyutdannede med master, med 14%. Rapporten viser også at dette er gruppen hvor arbeidsledigheten har økt mest siden 2023, med en økning på 7.2 prosentpoeng, som vist i rapportens figur 2.2.

Figur 2.5 «Betraktet du deg i uken 10.-16. november2025 hovedsakelig som ...». Svarfordeling innen ulike fagfelt

Figur 2.2 Endring i arbeidsledighet fra 2023 til 2025 i ulike utdanningsgrupper. Prosentpoeng

NSO mener at dette viser at målet med strategien ikke bør være så enkelt som å få flere til studenter til å velge studier innenfor realfag og teknologi. Strategien bør heller fokusere på kvaliteten på utdanningen til de studentene som faktisk velger studier relatert til realfag og teknologi.

Behov for digital kompetanse i hele samfunnet

Vi er også opptatt av at strategien må se på kompetansebehovet i høyere utdanning og samfunnet som helhet. Det er ikke nok å med en satsing på utdanning spesifikt innenfor realfagene – vi trenger en satsning på digital og realfaglig kompetanse i hele sektoren. Det finnes ingen sektorer som ikke trenger noen form for digital eller teknologisk kompetanse i 2026, eller i 2050.

Mangfoldet blant studenter ved mange realfaglige studier

Tall fra samordna opptak 2026 viser at studiene innen teknologiske fag og informasjonsteknologi er de studiene hvor menn er mest overrepresentert i dag. Samtidig er kvinner overrepresentert i andre studier hvor realfag også er viktig, som medisin, odontologi, og veterinærmedisin.

Strategien bør se på denne skjevheten, samt skjevheter i rekruttering basert på geografi, sosioøkonomisk bakgrunn, og andre forhold.

Forslag til tiltak

NSO foreslår følgende tiltak:

- Gjennomgang av karaktersystemet
- Gi universitetene og høyskolene frihet
- Bedre studieplasser, ikke flere studieplasser
- Opplæring i KI for studenter og ansatte
- Sats på fulltidsstudenten
- En god overgang fra studier til jobb
- Bedre studie- og karriereveiledning
- Sats på naturfag på ungdomsskolen og vg1

Gjennomgang av karaktersystemet

NIFU har nylig utarbeidet en rapport på bestilling fra kunnskapsdepartementet, om realfagsrekruttering og realfagspoeng. Den peker blant annet på “det er vanskeligere å få gode karakterer i realfag enn i andre fag. En konsekvens er at noen elever velger bort disse fagene til fordel for fag som anses som enklere.” Rapporten viser at elever som velger realfag på videregående møter strengere karakterkrav, som i snitt utgjør 3,7 poeng i opptakssystemet til høyere utdanning. I det reviderte opptakssystemet kan de samme studentene få opptil 2

tilleggspoeng for å velge realfag, som betyr at en gjennomsnittlig realfagselev stiller 1,7 svakere enn de ville gjort om de valgte andre fag.

På bakgrunn av denne rapporten ønsker vi på lengre sikt en helhetlig gjennomgang av karaktersystemet i ungdomstrinnet og videregående opplæring, for å øke kunnskapsgrunnlaget knyttet til problemstillingen og fjerne eventuelle negative effekter for valg av realfag.

Gi universitetene og høyskolene frihet

Verden er i rask endring, og det er vanskelig å spå framtidens kompetansebehov. Den beste måten å sikre at vi har den kompetansen vi kommer til å trenge i fremtiden er derfor å investere i et bredt utdanningstilbud, hvor utdanningsinstitusjonene står fritt til å tilby ulike typer utdanning. Samtidig må institusjonene være i dialog med både private og offentlige aktører i arbeidslivet, for å forstå hva slags kompetanse de har behov for. Vi ruster oss best for fremtiden ved å gi institusjonene frihet til å prioritere, under forventninger fra departementet, og i dialog med arbeidslivet – ikke gjennom direkte politisk styring.

Bedre studieplasser, ikke flere studieplasser

Som [kandidatundersøkelsen 2025](#) viste, er det en utfordring med arbeidsledighet blant kandidater med natur- og realfagsbakgrunn, samt økende arbeidsledighet blant masterkandidater generelt. Vi mener derfor at man ikke nødvendigvis trenger flere studieplasser innenfor disse fagområdene, men at man heller må investere i å forbedre kvaliteten på utdanningen. Institusjonene må sikres økonomiske rammer som gjør at de kan investere i nødvendig utstyr og infrastruktur, og gi studentene god oppfølging gjennom hele studieløpet.

Opplæring i KI for studenter og ansatte

Kunstig intelligens (KI) er i rask utvikling. Både ansatte og studenter ved norsk høyere utdanningsinstitusjoner har behov for opplæring i bruk av KI, både generelt, og innenfor sitt fagfelt. Fagmiljøene har et ansvar for å utvikle retningslinjer for hvordan KI bør brukes innenfor sitt fagmiljø, og institusjonene har et ansvar for at alle studenter får tydelige retningslinjer og opplæring i hvordan KI kan og ikke kan brukes i studieøyemed.

En god overgang fra studier til jobb

Arbeidslivsrelevans og praksis er viktige virkemidler for å gjøre overgangen mellom utdanning og arbeidslivet enklere. Derfor er det viktig at utdanningsinstitusjonene i samarbeid med arbeidslivet legger til rette for mestring og omstillingsevne på et faglig og personlig nivå. Dette innebærer blant annet å tilby praksis med høyt fokus på læring, gode muligheter for internships, hjelp til å sette ord på kompetansen man tilegner seg igjennom studiet, jobbsøkerkurs og karriereveiledning.

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166 Oslo

Tlf: 22 04 49 70

E-post: nso@student.no

www.student.no

Karriereveiledning i skolen

Alle elever må ha tilgang til veiledning om studievalg og arbeidsliv gjennom utdanningsløpet. God veiledning før studiene er viktig i arbeidet mot sosioøkonomiske og kulturelle ulikheter i tilgangen til utdanning. Karriereveiledningen i skolen må ha oppdatert kunnskap om arbeidslivets behov og mulighetene som åpner seg gjennom realfagskompetanse. Veiledningen må bidra til at elever ser verdien av realfag, både for egne karrieremuligheter og for samfunnets behov.

Sats på naturfag på ungdomsskolen og vg1

Naturfag er for mange elever inngangen til realfagene. Faget må derfor ha rammer som gjør det mulig å arbeide praktisk og utforskende gjennom hele skoleløpet. Manglende utstyr, lite tilrettelagte lokaler og begrenset tid tilgjengelig gjør at denne delen av undervisningen sjelden får den plassen den bør ha. Undervisningen bør suppleres av systematisk bruk av eksterne læringsarenaer.